

مجله

توسعه فضاهای پیراشهری

سال اول، شماره دوم (پیاپی ۲)، پاییز و زمستان ۱۳۹۸
شاپای چاپی ۴۱۶۴-۲۶۷۶ شاپای الکترونیکی ۴۱۷۲-۲۶۷۶
صفحات ۱۳۶-۱۲۱

نگرش جامعه محلی نسبت به هم‌جواری با مجموعه‌های گردشگاهی پیراشهری مورد: مجموعه گردشگری باغ‌رود نیشابور

www.jpusd.ir

علی‌اکبر عنابستانی^{۱*}، زهرا مظفری^۲، علی پیوند^۳

^۱ استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

^۲ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

^۳ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی، واحد لارستان.

*e-mail: anabestani@um.ac.ir

پذیرش نهایی: ۱۳۹۸/۰۹/۰۶

دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۸/۱۵

چکیده

توسعه مجموعه‌های گردشگری مستلزم پذیرش گردشگر توسط جوامع میزبان، به‌ویژه در مناطق روستایی است، درک نگرش جامعه محلی و عوامل مؤثر بر آن، در راستای مشارکت و حمایت مطلوب جامعه روستایی از توسعه مجموعه‌های گردشگری امری ضروری به شمار می‌آید. هدف این پژوهش، شناخت نگرش جامعه محلی نسبت به پیامدهای توسعه مجموعه گردشگری باغ‌رود در میان ساکنین روستاهای اطراف، در پیرامون شهر نیشابور است. نوع تحقیق کاربردی، روش گردآوری اطلاعات به‌صورت پرسشنامه‌ای و بررسی‌های میدانی و روش تفسیر داده‌ها نیز توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش شامل چهار روستای (فرخک، دربهشت، رود و غار) بوده که ۱۲۲ نفر از ساکنان روستایی به‌صورت تصادفی به‌عنوان حجم نمونه انتخاب شده‌اند. داده‌ها با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای، ANOVA و کروسکال والیس در محیط نرم‌افزار SPSS تحلیل شده است. مطابق نتایج، توسعه مجموعه گردشگری تأثیرات مثبت کمی بر بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی ساکنین روستا داشته است؛ پیامدهای آن در زمینه‌های محیطی تا حدودی در بعضی روستاها مثل روستای رود منفی و شدیدتر ارزیابی شده است به طوری که بیشترین میزان میانگین شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی مربوط به روستای دربهشت و بالاترین میانگین شاخص‌های زیست‌محیطی مربوط به روستای رود به دلیل نزدیک بودن به مجموعه است. همچنین نتایج حاصل از روش ویکور بیانگر آن است که بیشترین تأثیرات این مجموعه در رتبه اول بر روستای دربهشت و در رتبه دوم بر روی روستای رود بوده است. با توجه به اهمیت به‌مراتب بیشتر این حوزه‌ها، بی‌توجهی به این امر نه‌تنها پایداری گردشگری را در مجموعه باغ‌رود ناممکن می‌سازد، بلکه به کلیت پایداری توسعه روستاها در بلندمدت هم می‌تواند لطمه وارد کند.

واژگان کلیدی: مجموعه گردشگری، مناطق روستایی، نگرش جامعه میزبان، شهر نیشابور.

مقدمه

جدید شهری امری مهم و غیرقابل انکار است. خلق فضاهای توریستی- اقامتی در قالب گردشگاه با تمام امکانات و فضاهای دلپذیر و متنوع و عاری از آلودگی‌های صوتی و محیطی یک کلانشهر می‌تواند ضمن پاسخگویی به نیازهای مسافران از پتانسیل‌های خاص این فضاها نیز بهترین استفاده را ببرد و به‌خودی‌خود می‌تواند کششی قابل توجه برای مخاطبانی باشد که به‌منظور گذراندن اوقات فراغت خود و یا رسیدن به شهرهای بزرگ ناچارند زمانی را در چنین محیط‌هایی بگذرانند. ولی توسعه گردشگری تا حد زیادی به محیط‌زیست طبیعی وابسته هست؛ زیرا محیط‌زیست خود به‌تنهایی می‌تواند جاذبه‌های منحصر به فردی برای گردشگران داشته باشد، بنابراین حفظ محیط‌زیست و بهبود کیفیت آن، در توسعه گردشگری بسیار اهمیت دارد (فیروزجاه و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۶). ویژگی‌های ساختار گردشگری هر مکان به‌نوبه خود از یک‌طرف متأثر از اهمیت، اعتبار، ماهیت، تنوع نقش و کارکرد مذهبی، فرهنگی، تفریحی، تجاری و به‌طور کلی جاذبه‌های مکانی آن است و از طرف دیگر، از ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی باورهای اعتقادی و اقتصادی ساکنان محلی و گردشگران تأثیر پذیرفته است و علاوه بر گردشگران باید برای ساکنان و سایر ذینفعان مفید باشد (علی بیگی و قاسمی، ۱۳۹۵: ۸۸). بدین ترتیب فراهم آوردن یک تجربه رضایت‌بخش برای ساکنان و جلب رضایت آن‌ها یکی از ابعاد توسعه گردشگری پایدار محسوب می‌شود، زیرا تأثیرات ناشی از گردشگری ممکن است باعث ناراحتی و نارضایتی جامعه میزبان شود که آن نیز به‌نوبه خود ممکن است مشکلاتی در پایداری درازمدت صنعت گردشگری و منافع اقتصادی حاصل از آن به همراه داشته باشد (Wang & Xu, 2015: 243). از طرفی مطالعه نگرش‌های گردشگری اهمیت زیادی دارد، زیرا نگرش‌ها می‌توانند رفتار خاصی را به وجود آورند (Leonidou & et al, 2015: 637).

بسیاری از برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه از فعالیت‌های گردشگری به‌عنوان رکن اصلی توسعه یاد می‌کنند. زمانی که شرایط ملی و بین‌المللی اجازه گسترش و توسعه گردشگری بین‌المللی را ندهند توسعه داخلی به‌ویژه در مناطق توسعه‌نیافته و محروم می‌تواند نقش مهمی در توسعه این مناطق داشته باشد (انوری، ۱۳۹۱: ۶۸). لذا توجه به صنعت گردشگری به‌عنوان ابزار بین‌المللی توسعه در دهه‌های اخیر، گسترش روزافزونی داشته است. ظهور کمپین‌های گردشگری به نفع فقرا، برنامه توریسم پایدار- حذف فقر (۲۰۰۲-۲۰۰۴) و انتخاب سال ۲۰۱۷ به‌عنوان سال جهانی: گردشگری پایدار برای توسعه توسط سازمان جهانی گردشگری شواهدی از این امر است (مرید سادات و ساعی‌نیا، ۱۳۹۶: ۸۴). گردشگری به‌عنوان فعالیت پایه بالقوه‌ای که می‌تواند زمینه‌های اصلی بهبود سطح کیفیت زندگی ساکنان بومی را فراهم آورد، اهمیت دارد و می‌تواند اثرات مثبتی چون رشد اقتصادی (ایجاد اشتغال در زمینه‌های مرتبط با گردشگری، تجارت و صنایع‌دستی، ایجاد یک بازار جدید برای تولیدات کشاورزی)، توسعه اجتماعی- فرهنگی (افزایش جمعیت ساکن در مناطق روستایی، تقویت و بهبود خدمات عمومی) و نهایتاً حفاظت و بهبود محیط طبیعی را به همراه داشته و همچنین در زمینه توسعه زیرساخت‌های موجود مفید و مؤثر واقع شود هرچند که در زمینه کاربری اراضی با تغییراتی در توزیع و فرم همراه بوده است (امینی و همکاران، ۱۳۹۴: ۸۷). لذا حرکت در جهت فرهنگ‌سازی و توسعه گردشگری یکی از اهداف کلان‌شهرهای ماست که این اهداف را نیز می‌توان اکنون جز سیاست شاخص فضاهای بیرون شهری یافت. این فرهنگ‌سازی‌ها در ابعادی خاص و به‌منظور پیشبرد اهداف خاصی در شهرها صورت می‌گیرد. بحث توریسم و اقامتگاه‌های موردنیاز آن‌ها با توجه به موقعیت مناطق

اندازه در بهبود کیفیت زندگی جامعه محلی در ابعاد مختلف (اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی) تأثیرگذار بوده است؟

امروز مفهوم شهرها بدون وجود تفرجگاه‌ها در اشکال گوناگون دیگر قابل‌تصور نیست و پیامدهای توسعه شهری و پیچیدگی‌های معضلات زیست‌محیطی، موجودیت طیفی از منابع تفرجگاهی و گسترش آن‌ها را اجتناب‌ناپذیر کرده است (موحدی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۸). تفرجگاه‌های گردشگری به‌عنوان مکان‌هایی جهت ارتقای تفکر توسعه روستاها می‌توانند با نقش عملکردی نسبت به کلان‌شهرها و شهرها مطرح شوند؛ زیرا گردشگری امروزه در رویکرد به فضاهای جغرافیایی اثرات مختلفی برجای می‌نهد که در برجای نهادن آثار مثبت و منفی در مقاصد گردشگری پردازش می‌شود و به نگرش جوامع میزبان بستگی دارد (کدیور و سقایی، ۱۳۸۷: ۱۱۳).

گردشگران و جامعه میزبان بخش مهمی از صنعت گردشگری را تشکیل می‌دهند و رفتار این دو گروه، تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر نوع پیامدهای این صنعت برای محیط دارد. مطالعه درزمینه اثرات و پیامدهای گردشگری بر محیط‌زیست از دیدگاه ساکنان، بیانگر آن است که جامعه میزبان ممکن است گردشگری را به‌عنوان عاملی مثبت یا منفی برای محیط خود در نظر بگیرد که در اکثر موارد بر جنبه‌های مثبت اقتصادی و اجتماعی گردشگری تأکید شده است و جنبه‌های منفی اجتماعی و به‌خصوص زیست‌محیطی نادیده گرفته شده‌اند. نکته قابل‌توجه، این است که چون تأثیرات مثبت در حوزه‌های کالبدی و اقتصادی هم در مدت کوتاه‌تری حادث می‌شوند و هم قابل‌درک‌تر و مطلوب‌تر هستند اما تأثیرات محیطی و اجتماعی معمولاً با تأخیر و در مدت بلندتری بروز نموده و قابل‌درک می‌شوند، چه‌بسا باعث غفلت‌هایی، هم از سوی جامعه محلی و هم از سوی مسئولان و برنامه‌ریزان می‌شوند که جبران آن‌ها و زدودن پیامدهای آن‌ها در

تجربیات زیادی در جهان نشان می‌دهند که هر جا گردشگری به‌طور اتفاقی و بدون برنامه‌ریزی توسعه‌یافته، مشکلات زیست‌محیطی و اجتماعی زیادی ظاهر شده و درازمدت مشکلات گردشگری بر فواید آن پیشی گرفته‌اند؛ زیرا توسعه غیرقابل‌کنترل و فقدان مدیریت گردشگری، مشکلات جدی اقتصادی و اجتماعی را برای جوامع محلی پدید می‌آورد. برخی تجربیات در نواحی روستایی ایران با جاذبه‌های گردشگری از اثرات مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، فیزیکی و زیست‌محیطی حکایت می‌کند که گاه بار منفی حضور گردشگران همچون تهدید امنیت و سلامت جامعه، ازدحام و شلوغی، ترافیک سنگین، افزایش میزان جرم، کاهش بهداشت و غیره را نیز در پی داشته که سبب کاهش سطح کیفیت زندگی ساکنان مناطق اطراف و کیفیت درک شده از گردشگری برای آن‌ها شده است و از تأثیرات مثبت آن بیشتر است و این باعث عدم رضایت و حمایت ساکنان از گردشگری و حضور گردشگران است (احمدی و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۵). محیط‌های طبیعی بکر در مقاصد گردشگری همواره در معرض آسیب‌اند و ممکن است رفتارها و فعالیت‌های تفریحی نامناسب گردشگران تأثیر مستقیم و غیرمستقیم منفی بر محیط‌زیست این مقاصد بگذارد، در نتیجه، کاهش این تأثیرات بر محیط‌زیست از اولویت‌ها و دغدغه‌های اصلی در این حوزه به شمار می‌آید (فیروز جایی، ۲۵۴: ۱۳۹۴). مجموعه گردشگری باغرود یکی از این مناطق در اطراف شهر نیشابور است که به‌عنوان یک مجموعه گردشگری در دوازده کیلومتری شهر نیشابور مابین چهار روستای گردشگری غار، رود، فرخک و دربشت بنیان نهاده شده است و هرساله پذیرای حجم انبوهی از دانش‌آموزان و گروه‌های اردویی از شهرهای مختلف هست. حال با توجه به مطالب بیان‌شده در بالا سؤال اصلی تحقیق این است که نگرش جامعه محلی (روستاییان) پیرامون مجموعه گردشگری باغرود چگونه است؟ و این مجموعه تا چه

در جدول (۱) به صورت خلاصه به این مطالعات پرداخته شده است.

راستای پایداری جوامع شکننده روستایی در آینده، چندان آسان نباشد. (فیروزجاه و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۲۷). نگرش جوامع میزبان نسبت به مجموعه‌های گردشگری به سه عامل مهم بستگی دارد: ۱- ارزیابی شناختی، ۲- ارزیابی عاطفی و احساسی، ۳- اعتماد جامعه میزبان به حمایت مستقیم و غیرمستقیم دولت از آنها (Ouyang & et al, 2017: 428)؛ و در مورد تأثیرات گردشگری در سه بعد اقتصادی، فرهنگی اجتماعی و زیست‌محیطی صورت می‌گیرد. اکثر مطالعات این اثرات را در دو جنبه امکان‌پذیر می‌دانند: مثبت و منفی. (Sharpley, 2014: 139)

مطالعه نگرش ساکنان در رابطه با تأثیرات گردشگری برای بیش از ۳۰ سال یک موضوع تحقیق و پژوهش مهم بوده است. در دهه شصت بیشتر بر جنبه‌های مثبت تأثیرات گردشگری، در دهه هفتاد بر جنبه‌های منفی و در دهه هشتاد بر تعادل دو جنبه تمرکز شده بود. با این حال، دهه هفتاد، دهه بیشترین توجه با اولین مطالعات با تمرکز بر نگرش ساکنان به تأثیرات گردشگری بود (Sroyetch, 2016: 135).

این مطالعات در مقصدهای مختلف در کشورهای مختلف گسترش یافته است. با این حال، تعداد قابل توجهی از آنها در ایالات متحده آمریکا انجام شده است، یعنی بیشتر این تحقیقات محدود به مطالعات موردی در دنیای توسعه یافته و به ویژه در مناطقی است که گردشگری روستایی یا مناطق تفریحی متمرکز است (Gorsoy & Nunkoo, 2012: 245). از اوایل دهه ۷۰ میلادی مطالعات مربوط به آثار محیطی گردشگری گسترش روزافزونی یافته است؛ از جمله عواملی که موجب اهمیت بررسی این آثار شده است، می‌توان به نقش محیط در توسعه این صنعت اشاره کرد؛ زیرا بدون وجود محیطی جذاب، نمی‌توان به توسعه گردشگری امید داشت. لذا با توجه به اهمیت نگرش ساکنان محلی نسبت به گردشگری پژوهش‌های زیادی در این زمینه صورت گرفته است؛ که

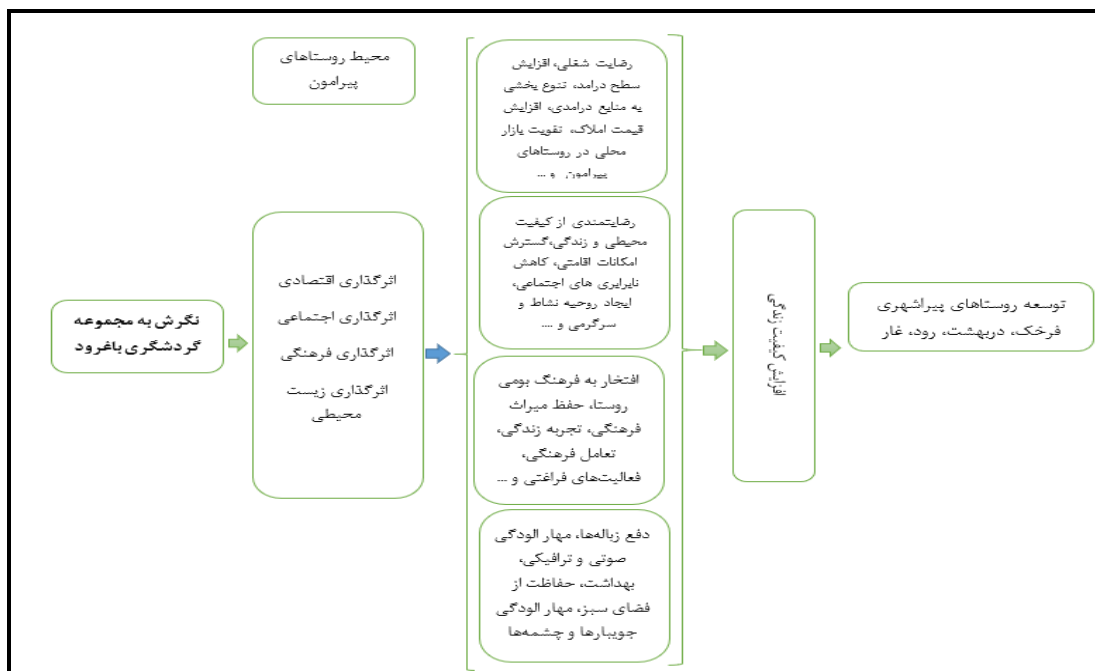
جدول ۱. مطالعات صورت گرفته پیرامون نگرش جامعه محلی به گردشگری

محقق	یافته‌ها
Monterrubioa & et al, 2017	این مطالعه به ارزیابی نگرش ساکنان از اثرات اقتصادی و اجتماعی گردشگری در سه مقصد برنامه‌ریزی شده در مکزیک پرداخته است. نتایج نشان داده که گردشگری منافع قابل توجهی را در سطح میکرو یا شخصی به ارمغان می‌آورد. مثل روابط قدرت نابرابر میان استراحتگاه‌های دولتی و اقامتگاه‌های محلی را تقویت می‌کند و درآمد اجتماعی و اقتصادی مرتبط با این نوع توسعه گردشگری منجر به وابستگی اقتصادی مردم محلی به این مجموعه می‌شود.
Thapa Karki & et al, 2016	این پژوهش به بررسی نگرش‌های خانوارها و ارتباط بین نگرش و رفتار افراد در پارک ملی باردیا در نپال می‌پردازد. بر اساس نتایج، خانوارها نگرش‌های مثبتی نسبت به پارک داشته‌اند. ولی چهار نوع مشکل در روستاها شناسایی شده: ۱- تداخل در حیات آن‌ها از جمله: محصولات، دامداری، ۲- آسیب‌های ملکی و بیداری در طول شب برای محافظت از محصولات؛ ۳- محدودیت در استفاده از منابع و فقدان منطقه جمع‌آوری منابع جایگزین؛ ۴- کارکنان غیردولتی غیرتعاونی؛ و عدم جبران خسارت‌ها.
Nunkooa, 2016	این مقاله به‌طور انتقادی عناصر مختلف درگیر در روند تبادل اجتماعی بین ساکنان یک مقصد و صنعت گردشگری را تحلیل می‌کند. این مقاله نشان می‌دهد که مفاهیم قدرت و اعتماد بالقوه در توضیح نگرش جامعه در مورد گردشگری نقش اساسی دارند.
García & et al, 2015	این مقاله یک بحث در مورد محدودیت‌های روش‌ها و نظریه‌های توسعه‌یافته برای مطالعه نگرش‌های ساکنان نسبت به گردشگری را باز می‌کند و نشان می‌دهد که گردشگری بر مناطق اطراف در تمام ابعاد اقتصادی و اجتماعی و زیست‌محیطی هم دارای اثرات مثبت و هم منفی است.
Ghanian & et al, 2014	این مطالعه شاخص رضایت عملکرد اروپا را برای سنجش نگرش و تعهدات ساکنان نسبت به گردشگری استان اورامان در استان کردستان مورد بررسی قرار داده است. نتایج حاصل از داده‌های تحقیق، یک زنجیره علمی از عوامل مؤثر بر تعهد نسبت به گردشگری در میان افرادی است که در جامعه شناخته شده‌اند تا تجربه گردشگری در حال حاضر داشته باشند و آینده توسعه گردشگری به آن‌ها بستگی دارد.
بلسیک او همکاران، ۲۰۱۴	این مطالعه باهدف شناسایی روابط میان ویژگی‌های اجتماعی- اقتصادی و جمعیت‌شناسی ساکنان و نگرش آن‌ها صورت گرفته است. نتایج نشان داد که ارزیابی ساکنان از تأثیرات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی بسته به ویژگی‌های اجتماعی و دموگرافی آن‌ها متنوع است. نتایج نشان داد که ساکنین دخیل در صنعت گردشگری، به‌طور معناداری نگرش مثبتی به توسعه گردشگری در مقایسه با ساکنان که در این صنعت دخیل نیستند، دارند. درعین حال ساکنین مسن‌تر و یا با تحصیلات پایین‌تر و کسانی که با گردشگران ارتباط برقرار نمی‌کنند، درک منفی از توسعه گردشگری و اهمیت آن برای رفاه جامعه محلی دارند.
کریمی‌نیا او همکاران، ۲۰۱۴	هدف این پژوهش این است که اثرات گردشگری را از دیدگاه ساکنان توضیح دهد. پنج زمینه اصلی این تأثیرات، تغییر کاربری زمین، استفاده از انرژی و مواد، آلودگی، تبادل زیست‌شناختی و تغییر ادراک نسبت به محیط‌زیست است.
ذال و همکاران ۱۳۹۵	نتایج نشان می‌دهد که گردشگری مذهبی بر توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی روستای اوجی‌آباد اثر یکسانی نداشته است. از میان ابعاد مورد مطالعه در این روستا، بعد اقتصادی بیشترین تأثیر را از پدیده گردشگری پذیرفته است. همچنین تنوع فرهنگی زائران ورودی به روستا، اثرات ملموسی بر فرهنگ مردمان روستا داشته است و به لحاظ زیست‌محیطی نیز مناطق حساس مرتبط و نزدیک به مجموعه از انباشت زباله و ازدحام تأثیر بیشتری

۲- Blesic

۲- Kariminia

محقق	یافته‌ها
	پذیرفته‌اند.
احمدی و همکاران ۱۳۹۴	نتایج آزمون همبستگی نشان داد رضایت ساکنان مناطق گردشگری با متغیرهای کیفیت درک شده، تصویر (وجهه استنباط شده) و تعهد رابطه آماری معنی دار دارند و متغیر حمایت ساکنان نیز با متغیرهای کیفیت درک شده، ارزش درک شده، تصویر استنباط شده، تعهد و رضایت رابطه آماری معنی داری دارند.
رحمانی فیروزجاه و همکاران ۱۳۹۴	نتایج پژوهش نشان می‌دهد که توسعه انبوه گردشگری و ضعف سیستم مدیریت محلی، پیامدهای منفی عمیقی همچون تخریب منابع طبیعی، تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها و افزایش آلودگی‌های محیطی، در نواحی روستایی مورد مطالعه در پی داشته است.
امینی و همکاران ۱۳۹۴	مطابق نتایج حاصل از ارزیابی نگرش مردم محلی، توسعه گردشگری تأثیرات مثبت گسترده‌ای بر کالبد و تا حدی وضعیت اقتصادی ساکنین روستا داشته است، اما پیامدهای آن در زمینه‌های محیطی و اجتماعی، منفی و شدیدتر ارزیابی گردیده است.
عنا بستانی و رجبی ۱۳۹۳	حضور گردشگران مذهبی بیشترین تأثیر و اولویت را بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی، در حوزه اجتماعی و فرهنگی داشته است.
قنبری و همکاران ۱۳۹۲	نتایج پژوهش نشان داد که ارزیابی روستائیان در مورد اثرات اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گردشگری بر روستاهای مورد بررسی متفاوت است.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

نظامی و یک اردوگاه بین‌المللی گردشگری است. این مجتمع دارای امکانات فرهنگی از قبیل کتابخانه، نمازخانه، سالن اجتماعات تابستانی، کارگاه‌های مختلف مهارتی، سینما و رصدخانه است. از امکانات ورزشی آن می‌توان به زمین چمن،

باغرود یکی از معروف‌ترین مراکز گردشگری طبیعی در نیشابور به شمار می‌آید و در ۱۲ کیلومتری شمال شهر نیشابور در بخش مرکزی در دهستان فضل در سال ۱۳۴۲ با مساحتی بالغ بر ۱۱۵۱ هکتار بنا شده است که شامل یک پادگان بزرگ

مکانی این تحقیق، دهستان فضل، بخش مرکزی نیشابور است. جامعه آماری تحقیق خانوارهای ساکن در چهار روستای پیرامون مجموعه گردشگری باغرود است که تعداد ۱۲۲ نفر در سال ۱۳۹۶ به‌عنوان حجم نمونه به‌صورت تصادفی انتخاب شدند تا اصل فرصت برابر به‌منظور انتخاب افراد رعایت شده باشد (جدول ۲). به‌منظور دستیابی به نتایج مطلوب در زمینه بررسی ارزیابی نگرش محیطی روستائیان نسبت به هم‌جواری با مجموعه گردشگری باغرود پرسشنامه‌ای در قالب ۳ شاخص (اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، زیست‌محیطی) و ۴۱ نماگر تهیه شد. جهت ارزیابی پایایی از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار حاصل (۰/۸۸۲) نشان می‌دهد که پرسشنامه از پایایی لازم برخوردار است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های T و ANOVA و کروسکال والیس در نرم‌افزار SPSS و روش ویکور صورت گرفته است.

جدول ۲. حجم نمونه در روستاهای مورد مطالعه بر اساس

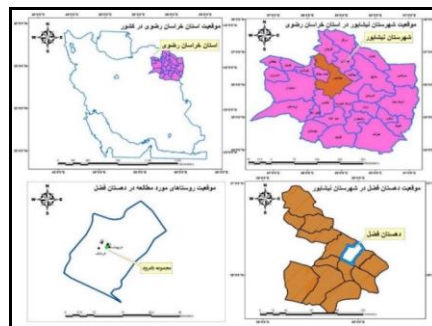
سرشماری سال ۱۳۹۵			
نام روستا	جمعیت	خانوار	نمونه
فرخک	۱۴۶۹	۴۴۰	۴۸
دریبهشت	۱۹۶	۶۴	۲۴
رود	۲۴۷	۷۷	۲۵
غار	۲۱۲	۷۳	۲۵
جمع	۲۱۲۴	۶۵۴	۱۲۲

یافته‌های تحقیق

ویژگی‌های فردی پاسخگویان

در گام نخست به‌منظور بررسی نگرش محیطی روستائیان پیرامون مجموعه باغرود، مهم‌ترین متغیرهای شخصیتی آن‌ها با استفاده از آمارهای توصیفی شناسایی شد. به‌طور خلاصه مهم‌ترین یافته‌های به‌دست‌آمده از افراد نمونه بدین شرح است: از نظر جنسیتی ۱۹ نفر (۶/۱۵ درصد) زن و ۱۰۳ نفر (۴/۸۴ درصد) مرد است. از نظر سنی عمده جمعیت مورد مطالعه در رده سنی ۲۰ تا ۴۵ سال (۶۸ درصد) قرار دارند؛ از نظر وضعیت

استخر شنا، دریاچه قایقرانی و سایر رشته‌های ورزشی اشاره کرد. سالن‌های پذیرایی، درمانگاه، فروشگاه، مهمانسرا و کمپ‌های تابستانی از دیگر امکانات این مجموعه است. سایر جاذبه‌های گردشگری این مجتمع شامل سد بزرگ خاکی، دریاچه پرورش ماهی، باند پروازی هواپیمای گلايدر، مزارع زعفران، زنبورداری، باغات میوه، فضای سبز و پرورش گل و گیاه است. ظرفیت پذیرش اردوگاه برای اردوهای یک‌روزه ۵۰۰۰ نفر و اردوهای چندروزه ۲۵۰۰ نفر است. در پیرامون این مجموعه چهار روستای گردشگری فرخک، دریبهشت، غار و رود قرار دارند. این روستاها بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۲۱۲۴ نفر جمعیت و ۶۵۴ خانوار هستند و اکثراً هم در بخش کشاورزی و باغداری فعالیت دارند (شکل ۲ و ۳).

شکل ۲. محدوده منطقه مورد مطالعه

شکل ۳. موقعیت روستاهای مورد مطالعه نسبت به مجموعه باغرود

روش تحقیق

این تحقیق از نوع کاربردی و روش مورد استفاده آن توصیفی-تحلیلی است. برای گردآوری داده‌ها و اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای (فیش‌برداری از کتب، مقالات و پایان‌نامه و منابع اینترنتی) و میدانی (پرسشنامه) استفاده شده است. قلمرو

شغلی ۳۲ نفر (۲۶/۲ درصد) کشاورز، ۱ نفر (۸ درصد) دامدار، ۱۶ نفر (۱۳،۱ درصد) کارمند، ۱۸ نفر (۱۴،۸ درصد) کاسب و بازاری، ۱۶ نفر (۱۳/۱ درصد) محصل، ۷ نفر (۵/۷ درصد) بیکار و ۳۲ نفر (۲۶/۲) سایر را در برمی گیرد. همان طور که می بینیم اکثر افراد گزینه سایر را که به شغل های آزاد برمی گردد، انتخاب نموده اند. از نظر سطح تحصیلات قریب افراد دارای تحصیلات تا مقطع دیپلم هستند.

ارزیابی نگرش جامعه محلی به ابعاد اقتصادی مجاورت با مجموعه گردشگری باغرود

برای بررسی نقش مؤلفه های مورد مطالعه در خصوص ارزیابی نگرش جامعه محلی به ابعاد اقتصادی در منطقه مورد مطالعه که از داده های پرسشنامه ای به دست آمده است، از آزمون t تک نمونه ای استفاده شده است. همان طور که نتایج

تحلیل در جدول شماره ۳ نشان می دهد، با احتساب دامنه طیفی میانگین مؤلفه ها که بین ۱ تا ۵ بر اساس طیف لیکرت در نوسان است و معناداری تفاوت میانگین عددی از مطلوبیت عددی مورد آزمون که ۳ در نظر گرفته شده است، در همه شاخص ها در سطح ۹۹ درصد معنادار گزارش نشده است. به عبارت دیگر، تفاوت از حد مطلوب و همچنین فاصله اطمینان در سطح ۹۵ درصد در همه شاخص های مورد بررسی به شکل منفی برآورد شده است؛ بنابراین نمی توان به این نکته اذعان نمود که، مجموعه باغرود در روستاهای مورد مطالعه، توانسته است نقش مهمی در بهبود شرایط اقتصادی در بین ساکنین محلی ایفا کند. البته لازم به ذکر است که از بین مؤلفه های مورد مطالعه، نماگر توسعه بازارهای محلی برای فروش محصولات تولیدی و تنوع بخشی به منابع درآمدی روستائیان دارای کمترین میزان میانگین عددی از دیدگاه پاسخگویان بوده است.

جدول ۳. بررسی وضعیت مؤلفه های اقتصادی با استفاده از آزمون تی تک نمونه ای

میانگین		T		درجه آزادی		سطح معناداری		اختلاف میانگین		سطح اطمینان 95%		گویه ها
۱/۹۵۹	-۱۱/۸۰۵	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۰۴۰۹۸	-۱/۲۱۵۶	-۰/۸۶۶۴						افزایش فرصت و رضایت شغلی برای ساکنین روستا
۱/۳۱۱۵	-۳۳/۲۰۹	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۶۸۸۵۲	-۱/۷۸۹۲	-۱/۵۸۷۹						افزایش سطح درآمد روستائیان
۱/۱۶۳۹	-۴۱/۶۲۵	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۸۳۶۰۷	-۱/۹۲۳۴	-۱/۷۴۸۷						تنوع بخشی به منابع درآمدی روستائیان
۱/۳۱۱۵	-۲۷/۸۷۶	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۶۸۸۵۲	-۱/۸۰۸۴	-۱/۵۶۸۶						افزایش قیمت کالا و اجناس در روستا
۱/۳۵۲۵	-۲۹/۵۶۴	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۶۴۷۵۴	-۱/۷۵۷۹	-۱/۵۳۷۲						افزایش سرمایه گذاری در روستا
۱/۴۰۱۶	-۲۵/۲۱۴	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۵۹۸۳۶	-۱/۷۲۳۹	-۱/۴۷۲۹						افزایش سطح رفاه عمومی روستائیان
۱/۵۰۸۲	-۱۷/۷۳۱	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۴۹۱۸	-۱/۶۵۸۴	-۱/۳۲۵۲						گسترش مشاغل خدماتی در روستا
۱/۴۱۸	-۲۴/۰۸۶	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۵۸۱۹۷	-۱/۷۱۲	-۱/۴۵۱۹						افزایش قیمت املاک و مستغلات در روستا
۱/۱۱۴۸	-۴۴/۵۸۵	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۸۸۵۲۵	-۱/۹۶۹	۱/۸۰۱۵						توسعه بازارهای محلی برای فروش محصولات تولیدی

ارزیابی جامعه محلی روستائیان به ابعاد اجتماعی -

فرهنگی مجاورت با مجموعه گردشگری باغرود

طبق جدول (۴) نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه ای در رابطه با ارزیابی جامعه محلی روستائیان به ابعاد اجتماعی مجاورت با باغرود آمده است. طبق این جدول، در شاخص

اجتماعی و فرهنگی در تمام نماگرها (ارتقاء رضایت مندی از کیفیت محیط زندگی، ایجاد زمینه جرم و بزهکاری، بهبود کیفیت زندگی، گسترش امکانات اقامتی، افزایش دسترسی به خدمات اجتماعی، کاهش نابرابری های اجتماعی، افزایش فرصت های تفریحی و فراغتی، ایجاد روحیه نشاط و

سرزندگى در میان ساکنان، افزایش نگهدارى، مرمت و بهبود راه‌ها و سایر امکانات روستا، افزایش میزان افتخار مردم روستا نسبت به فرهنگ بومی خود، تشویق روستاییان به انجام فعالیت‌های مختلف فرهنگى، شهرت بیشتر روستای محل سکونت، زنده نگه‌داشتن و نگهدارى از فرهنگ و هویت قومى روستا، تجارى شدن و رونق هنر و صنایع‌دستى روستا، افزایش تقلید از رفتار گردشگران در میان ساکنان روستایی، ازهم‌گسیختگى الگوهای رفتار فرهنگى ساکنان روستا، افزایش آگاهی ساکنان به ارزش‌های محیطى روستا، برهم زدن آرامش زندگى در روستا، تبادل فرهنگى ارزشمند

میان ساکنان و گردشگران، افزایش حس تعلق مکانى در بین روستاییان، کاهش مهاجرت افراد از روستا به شهر) مقدار محاسبه‌شده با میانگین نظرى (۳) اختلاف دارد. تفاوت از حد مطلوب و همچنین فاصله اطمینان در سطح ۹۵ درصد در همه شاخص‌های موردبررسى به شکل منفى برآورد شده است و این نشان‌دهنده آن است که از دیدگاه ساکنین روستاهای پیرامون این مجموعه هیچ تأثیرى در بهبود وضعیت اجتماعى آن‌ها نداشته است و به‌صورت کاملاً مستقل عمل مى‌کند.

جدول ۴. بررسی وضعیت مؤلفه‌های اجتماعى - فرهنگى با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

میانۀ نظرى = ۳					گوبه‌های اجتماعى - فرهنگى		
سطح اطمینان 95%	اختلاف	سطح معنادارى	درجه آزادى	T	میانگین		
پایین تر	میانگین						
-۱/۴۴۹۲	-۱/۸۲۹۵	-۱/۶۳۹۳۴	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۷/۰۷۱	۱/۳۶۰۷	ارتقاء رضایت‌مندی از کیفیت محیط زندگى در روستا
-۱/۲۵۱۱	-۱/۶۳۴۱	-۱/۴۴۲۶۲	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۴/۹۱۵	۱/۵۵۷۴	ایجاد زمینه جرم و بزهکارى در روستا
-۱/۳۸۰۳	-۱/۶۶۸۹	-۱/۵۲۴۵۹	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۲۰/۹۱۷	۱/۴۷۵۴	بهبود کیفیت زندگى روستاییان
-۱/۶۳۷۸	-۱/۸۳۷۶	-۱/۷۳۷۷	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۳۴/۴۲۸	۱/۲۶۲۳	گسترش امکانات اقامتى در روستا
-۱/۶۳۸۱	-۱/۸۸۶۵	-۱/۷۶۲۳	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۲۸/۰۸۹	۱/۲۳۷۷	افزایش دسترسی به خدمات اجتماعى
-۰/۹۳۵۸	-۱/۷۱۹۹	-۱/۳۲۷۸۷	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۶/۷۰۶	۱/۶۷۲۱	کاهش نابرابرى‌های اجتماعى در روستا
-۱/۴۱۹۳	-۱/۷۲۸۲	-۱/۵۷۳۷۷	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۲۰/۱۷۴	۱/۴۲۶۲	ایجاد دگرگونى فرهنگى در بین ساکنان روستایی
-۰/۹۷۷۶	-۱/۳۵۰۲	-۱/۱۶۳۹۳	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۲/۳۶۹	۱/۸۳۶۱	افزایش فرصت‌های تفریحى و فراغتى ساکنان
-۰/۸۹۸۹	-۱/۲۱۵۹	-۱/۰۵۷۳۸	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۳/۲۰۹	۱/۹۴۲۶	ایجاد روحیه نشاط و سرزندگى در میان ساکنان
-۱/۱۱۳۷	-۱/۴۶۰۱	-۱/۲۸۶۸۹	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۴/۷۱۱	۱/۷۱۳۱	افزایش نگهدارى، مرمت و بهبود راه‌ها و سایر امکانات روستا
-۰/۱۹۹۹	-۰/۶۰۳۴	-۰/۴۰۱۶۴	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۳/۴۶۱	۲/۵۹۸۴	افزایش میزان افتخار مردم روستا نسبت به فرهنگ بومی خود
-۱/۰۸۳۲	-۱/۴۵۷۸	-۱/۲۷۰۴۹	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۳/۴۳۲	۱/۷۲۹۵	تشویق روستاییان به انجام فعالیت‌های مختلف فرهنگى
-۰/۲۶۲۶	-۰/۶۲۲۷	-۰/۴۴۲۶۲	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۴/۸۶۷	۲/۵۵۷۴	شهرت بیشتر روستای محل سکونت
-۰/۶۲۵۴	-۱/۱۴۵۱	-۰/۸۱۵۲۵	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۶/۷۴۳	۲/۱۱۴۸	زنده نگه‌داشتن و نگهدارى از فرهنگ و هویت قومى روستا
-۱/۴۵۹۵	-۱/۷۸۶۴	-۱/۶۲۲۹۵	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۹/۶۵۴	۱/۳۷۷	تجارى شدن و رونق هنر و صنایع‌دستى روستا
-۱/۳۸۰۳	-۱/۶۶۸۹	-۱/۵۲۴۵۹	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۲۰/۹۱۷	۱/۴۷۵۴	افزایش تقلید از رفتار گردشگران در میان ساکنان روستایی
-۱/۶۷۶۶	-۱/۸۳۱۶	-۱/۷۵۴۱	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۴۴/۸۰۸	۱/۲۴۵۹	ازهم‌گسیختگى الگوهای رفتار فرهنگى ساکنان روستا
-۰/۶۱۸۵	-۱/۰۷۰۱	-۰/۸۴۴۲۶	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۷/۴۰۲	۲/۱۵۵۷	افزایش آگاهی ساکنان به ارزش‌های محیطى روستا
-۰/۷۹۰۷	-۱/۳۰۷۷	-۱/۰۴۹۱۸	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۸/۰۳۵	۱/۹۵۰۸	برهم زدن آرامش زندگى در روستا
-۱/۲۸۲۹	-۱/۶۱۸۷	-۱/۴۵۰۸۲	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۷/۱۰۵	۱/۵۴۹۲	تبادل فرهنگى ارزشمند میان ساکنان و گردشگران
-۰/۲۱۸۶	-۰/۷۸۸۶	-۰/۴۸۳۶۱	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۳/۶۱۳	۲/۵۱۶۴	افزایش حس تعلق مکانى در بین روستاییان
-۱/۲۷۶۷	-۱/۶۲۵	-۱/۴۵۰۸۲	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۶/۴۹۵	۱/۵۴۹۲	کاهش مهاجرت افراد از روستا به شهر

ارزیابی نگرش جامعه محلی به ابعاد زیست محیطی

مجاورت با مجموعه گردشگری باغرود

نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای در بررسی نقش مؤلفه‌های مورد مطالعه در خصوص ارزیابی جامعه محلی به ابعاد زیست محیطی در منطقه مورد مطالعه در جدول شماره ۵ نشان می‌دهد، با احتساب دامنه طیفی میانگین مؤلفه‌ها که بین ۱ تا ۵ بر اساس طیف لیکرت در نوسان است و معناداری تفاوت میانگین عددی از مطلوبیت عددی مورد

آزمون میانگین طیف لیکرت (۳) در نظر گرفته شده است، تفاوت از حد مطلوب و همچنین فاصله اطمینان در سطح ۹۵ درصد در همه شاخص‌های مورد بررسی به شکل منفی برآورد شده است؛ بنابراین می‌توان به این نکته اذعان نمود که، مجموعه باغرود در روستاهای مورد مطالعه، نقش مهمی در ایجاد مشکلات زیست محیطی در روستاهای مورد مطالعه ندارد.

جدول ۵. بررسی وضعیت مؤلفه‌های زیست محیطی با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

سطح اطمینان 95%		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	T	میانگین	گویه‌های زیست محیطی
پایین تر	بالا تر						
-۱/۲۶۱۸	-۱/۵۹۰۷	-۱/۴۲۲۳	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۷/۱۷۲	۱/۵۷۳۸	افزایش ساخت وسازهای بی‌رویه در روستا
-۰/۴۴۸۵	-۱/۰۴۳۳	۰/۷۴۵۹	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۴/۹۶۵	۲/۲۵۴۱	گسترش شلوغی و کثیفی در شبکه معابر روستا
-۰/۴۱۳۷	-۰/۹۹۶۱	-۰/۷۰۴۹۲	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۴/۷۹۲	۲/۲۹۵۱	افزایش آلودگی صوتی در محیط روستا
-۱/۲۱۴۳	-۱/۴۹۰۶	-۱/۳۵۲۴۶	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۹/۳۸۷	۱/۶۴۷۵	افزایش آلودگی هوا در محیط روستا
-۰/۹۳۰۷	-۱/۳۱۵۲	-۱/۱۲۲۹۵	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۱۱/۵۶۶	۱/۸۷۷	تخریب پوشش گیاهی محدوده روستا
-۱/۴۲۶۷	-۱/۶۳۸۸	-۱/۵۳۲۷۹	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۲۸/۶۱۱	۱/۴۶۷۲	افزایش تولید زباله، افزایش فاضلاب و آلودگی آب‌ها در روستا
-۰/۵۲۶۱	-۱/۰۸۰۴	-۰/۸۰۳۲۸	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۵/۷۳۸	۲/۱۹۶۷	تخریب چشم‌اندازهای زیبا در روستا و اطراف آن
-۰/۴۲۶۱	-۰/۸۳۶۲	-۰/۶۳۱۱۵	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۶/۰۹۳	۲/۳۶۸۹	تغییر کاربری اراضی کشاورزی به مسکونی
-۰/۵۴۸۵	-۰/۹۹۲۵	-۰/۷۷۰۴۹	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۶/۸۷۲	۲/۲۲۹۵	تخریب محیط زیست روستا و مناطق اطراف آن
-۰/۴۸۱۷	-۰/۸۷۸۹	-۰/۶۸۰۳۳	۰/۰۰۰	۱۲۱	-۶/۷۸۲	۲/۳۱۹۷	تغییر در نگرش نسبت به کاربری زمین در مناطق روستایی

با حصری جدا شده از روستاها به صورت مجموعه‌ای کاملاً مستقل عمل می‌کند (جدول ۶).

ارزیابی نگرش جامعه محلی به ابعاد اقتصادی،

اجتماعی- فرهنگی و زیست محیطی مجاورت با باغرود

نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای به منظور بررسی نگرش جامعه محلی پیرامون مجموعه گردشگری باغرود نشان می‌دهد که از نظر اقتصادی (۱/۳۹۳۴) و اجتماعی (۱/۷۴۱۱) و زیست محیطی (۰/۰۲۳۰) نگرش روستاییان در رابطه با مجموعه باغرود پایین تر از میانگین نظری (۳) ارزیابی شده است و این مجموعه تأثیری بر فراهم کردن شرایط مناسب و ارتقای وضعیت روستاها نداشته است و

جدول ۶. بررسی وضعیت ابعاد اقتصادی، اجتماعى - فرهنگى و زیست محیطى با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌اى

میانة نظرى=۳						
میانگین	T	درجه آزادی	سطح معنادارى	سطح اطمینان 95%		
				اختلاف میانگین	پایین تر بالاتر	
۱/۳۹۳۴	-۳۸/۳۸۸	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۶۰۶۵۶	-۱/۶۸۹۴	اقتصادى
۱/۷۴۱۱	-۳۴/۲۷	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۱/۲۵۸۹۴	-۱/۳۵۰۱	اجتماعى
۲/۰۲۳	-۱۲/۸۳۶	۱۲۱	۰/۰۰۰	-۰/۹۷۷۰۵	-۱/۱۲۷۷	زیست محیطى

روستاهاى مختلف متفاوت است. لذا در مجموع نتیجه می‌گیریم تفاوت معنادارى در میزان اثرگذارى مجموعه باغروود بر وضعیت شاخص‌هاى اقتصادى و اجتماعى و زیست محیطى روستاهاى مختلف در منطقه مورد مطالعه وجود دارد (جدول ۷).

به منظور تعیین میزان بهره‌مندی از شاخصه‌هاى اقتصادى و اجتماعى و زیست محیطى در روستاهاى مختلف از آزمون تحلیل واریانس فیشر (Anova) استفاده شده است. همان‌طور که جدول ۷ نشان می‌دهد از آنجایی که مقدار Sig کمتر از ۰,۰۵ است می‌توان گفت میزان تأثیرگذارى مجموعه باغروود بر وضعیت شاخص‌هاى اقتصادى و اجتماعى و زیست محیطى

جدول ۷. نتایج حاصل از آزمون تحلیل واریانس فیشر

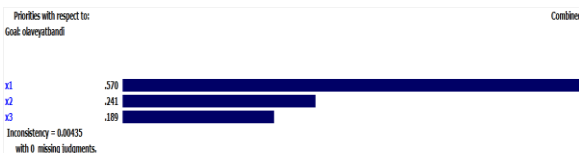
شرح	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	Sig.
شاخص‌هاى اقتصادى	۳/۹۵۶	۳	۱/۳۱۹	۷/۱۰۴	۰/۰۰۰
	۲۱/۹	۱۱۸	۰/۱۸۶		
	۲۵/۸۵۵	۱۲۱			
شاخص‌هاى اجتماعى	۵۸/۸۸۵	۳	۱۹/۶۲۸	۸۶/۹۰۵	۰/۰۰۰
	۲۶/۶۵۱	۱۱۸	۰/۲۲۶		
	۸۵/۵۳۶	۱۲۱			
شاخص‌هاى زیست محیطى	۵۸/۸۸۵	۳	۱۹/۶۲۸	۸۶/۹۰۵	۰/۰۰۰
	۲۶/۶۵۱	۱۱۸	۰/۲۲۶		
	۸۵/۵۳۶	۱۲۱			

اجتماعى - فرهنگى (۱۰۳,۷۵) مربوط به روستاى دربهبشت و بالاترین میانگین شاخص‌هاى زیست محیطى (۱۰۷,۸۴) مربوط به روستاى رود است. در این بین روستاى غار کمترین تأثیرپذیرى اقتصادى، اجتماعى - فرهنگى و زیست محیطى را از مجموعه باغروود داشته است (جدول ۸ و ۹).

به منظور مقایسه میزان نگرش جامعه محلی در روستاهاى اطراف مجموعه باغروود، از آزمون ناپارامتریک کروسکال والیس استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد روستاها از این مجموعه تأثیر می‌پذیرند ولی اختلاف معنادارى بین میانگین سطح نگرش روستائیان مورد مطالعه روستاهاى مختلف وجود دارد. به طوری که نتایج نشان می‌دهد، بیشترین میزان میانگین شاخص‌هاى اقتصادى (۸۰) مربوط به روستاى دربهبشت، بیشترین میزان میانگین شاخص‌هاى

جدول ۸. نتایج حاصل از آزمون کروسکال والیس مربوط به تفاوت بین روستاها از نظر سطح نگرش

شاخص	نام روستا	تعداد	میانگین رتبه	شاخص	میانگین رتبه	شاخص	میانگین رتبه
	فرخک	۴۸	۷۳/۵۳		۴۲/۴۶		۴۵/۲۷
	دربهشت	۲۴	۸۰		۱۰۳/۷۵		۷۱/۵
اقتصادی	رود	۲۵	۵۰/۸۸	اجتماعی	۸۸/۱۶	زیست محیطی	۱۰۷/۸۴
	غار	۲۵	۳۱/۲۶		۳۰/۸۴		۳۶/۷۲
	کل	۱۲۲					

شکل ۳. وزن هر کدام از شاخص‌ها بر اساس مدل AHP

جهت وزن‌دار کردن، مقادیر ماتریس نرمال هر یک از گزینه‌ها بر وزن معیارها (که قبلاً از روش‌های دیگر به دست آمده بود) ضرب می‌گردد (جدول ۱۱ و ۱۲).

جدول ۱۱. وزن هر کدام از شاخص‌ها بر اساس مدل AHP

شاخص اقتصادی	شاخص اجتماعی	شاخص زیست محیطی
۰/۵۷۰	۰/۲۴۱	۰/۱۸۹

جدول ۱۲. ماتریس نرمال شده در وزن هر شاخص

نام روستا	شاخص اقتصادی	شاخص اجتماعی	شاخص زیست محیطی
فرخک	۰/۴۴۹۵۴	۰/۸۳۹۲۹	۱/۰۰۸۴۰
دربهشت	۰/۵۱۷۵۲	۱/۳۴۷۶۳	۱/۳۲۷۱۹
رود	۰/۴۴۶۲۹	۱/۱۸۳۳۱	۲/۰۶۸۵۴
غار	۰/۳۴۱۰۴	۰/۷۷۹۱۵	۰/۸۸۶۸۷

و ایدئال مثبت $(+f_i)$ و منفی $(-f_i)$ به دست می‌آید. مقادیر بالاترین و پایین‌ترین ارزش ماتریس نرمال وزنی تعیین می‌گردد. در اینجا منظور از بزرگ‌ترین عدد، یعنی عددی بیشترین ارزش مثبت را دارا است و کوچک‌ترین یعنی بیشترین ارزش منفی. پس اگر معیار ما از نوع منفی باشد، بزرگ‌ترین عدد برعکس می‌شود یعنی می‌شود

جدول ۹. نتایج استنباطی حاصل از آزمون کروسکال والیس

شرح	اقتصادی	اجتماعی	زیست محیطی
کای اسکوئر	۳۵/۸۲۵	۸۲/۷۳۵	۶۷/۰۲۲
درجه آزادی	۳	۳	۳
سطح معناداری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

تحلیل فضایی ارزیابی نگرش جامعه محلی نسبت به مجموعه گردشگاهی باغرود در سکونتگاه‌های پیراشهری نیشابور

در مرحله اول هر یک از روستاها بر اساس معیارهای مختلف اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و زیست محیطی ارزیابی می‌شوند (جدول ۱۰).

جدول ۱۰. ماتریس خام بر اساس شاخص‌های پژوهش

نام روستا	شاخص اقتصادی	شاخص اجتماعی	شاخص زیست محیطی
فرخک	۱/۴۲۳۶	۱/۴۶۵۰	۱/۶۱۴۶
دربهشت	۱/۶۳۸۹	۲/۳۵۲۳	۲/۱۲۵۰
رود	۱/۴۱۳۳	۲/۰۶۵۵	۲/۳۱۲۰
غار	۱/۰۸۰۰	۱/۳۶۰۰	۱/۴۲۰۰
جمع	۵/۵۵۵۸	۷/۲۴۲۷	۸/۴۷۱۶

سپس شاخص‌ها را به توان ۲ می‌رسانیم و جذر مجموع هر ستون و تقسیم هر یک از مقادیر توان شده بر جذر مجموع انجام می‌شود و وزن‌دار کردن ماتریس نرمال صورت می‌گیرد. در این مرحله باید وزن شاخص‌ها را مشخص کرد که از روش AHP در این پژوهش استفاده شده است (شکل ۳).

در نهایت کوچکترین مقدار Q از طریق فرمول زیر به عنوان بهترین گزینه انتخاب می شود (جدول ۱۵).

رابطه ۳

$$Q_j = v \cdot \frac{S_j - S^-}{S^* - S^-} + (1 - v) \cdot \frac{R_j - R^-}{R^* - R^-}$$

جدول ۱۵. مرحله ششم: مقدار Q رتبه نهایی

رتبه	مقدار Q	روستا
۳	۰/۳۸۷۵۶۹	فرخک
۲	۰	دربهشت
۱	۰/۲۲۶۲۰۶	رود
۴	۱	غار

با توجه به اینکه کمترین مقدار Q به عنوان رتبه اول انتخاب می شود نتایج به دست آمده از مدل ویکور نشان می دهد که از نظر تأثیرات مجموعه باغرود روستای دربهشت با ضریب (۰) در رتبه اول، روستای رود با ضریب (۰/۲۲) در رتبه دوم، روستای فرخک با ضریب (۰/۳۸) در رتبه سوم و روستای غار با ضریب (۱) در رتبه آخر قرار دارد. پس بیشترین تأثیرات مجموعه باغرود بر روستای دربهشت بوده است.

نتیجه گیری

گردشگری فعالیت اقتصادی پیچیده ای است که به همه منافذ زندگی بشر نفوذ کرده (Milenkovska, 2011:49) و به مثابه پدیده پویای جهانی و اجتماعی دارای پیچیدگی های خاص خود است (Elliot, 1997:4) لذا ایجاد مجموعه های گردشگری مزیت های فراوانی دارد و می تواند مآخذ مهمی برای ایجاد فرصت های شغلی و درآمدی و در نتیجه عاملی در راستای توسعه به ویژه در مناطق روستایی باشد. فضاهاى گردشگری به میزان جذابیت خود می توانند گردشگران را به سوی خود جذب کنند و این جذابیت ساختارند جاذبه ها در زمینه جذب گردشگری دارای اهمیت است (افراخته و خدائی،

کمترین مقدار و کوچکترین می شود بیشترین مقدار و بالعکس (جدول ۱۳).

رابطه ۱

$$f_i^* = \max_j f_{ij}; \quad f_i^- = \min_j f_{ij}$$

جدول ۱۳. مرحله چهارم بالاترین و پایین ترین هر شاخص

بالاترین و پایین ترین هر شاخص	X3	X2	X1
f+	۲/۰۶۸۵۴	۱/۳۴۷۶۳	۰/۵۱۷۵۲
f-	۰/۸۸۶۸۷	۰/۷۷۹۱۵	۰/۳۴۱۰۴

حال دیگر برای به دست آوردن S_j, R_j وزن ها را در شاخص ها ضرب و در نهایت با جمع هر سطر مطلوبیت و نارضایتی به دست می آید؛ و فاصله از ایدئال و حداقل (S_i و R_i) محاسبه می شود.

تعیین شاخص مطلوبیت (S) و شاخص نارضایتی (R)

رابطه ۲

$$S_j = \sum_{i=1}^n w_i \cdot \frac{f_i^* - f_{ij}}{f_i^* - f_i^-}; \quad R_j = \max_i \left[w_i \cdot \frac{f_i^* - f_{ij}}{f_i^* - f_i^-} \right]$$

طبیعتاً برای هر گزینه به ازای هر معیار یک شاخص مطلوبیت به دست می آید که مجموع آن ها شاخص نهایی S_j گزینه را مشخص می کند. بزرگترین S_j هر گزینه به ازای هر معیار، شاخص نارضایتی (R) آن گزینه است (جدول ۱۴).

جدول ۱۴. محاسبه مقدار Q_j و اولویت بندی گزینه ها

نام روستا	شاخص اقتصادی	شاخص اجتماعی	شاخص زیست محیطی	Rj	Sj
فرخک	۰/۲۲۰	۰/۲۱۶	۰/۱۷۰	۰/۲۲۰	۰/۶۰۵
دربهشت	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۱۹	۰/۱۱۹	۰/۱۱۹
رود	۰/۲۳۰	۰/۰۷۰	۰/۰۰۰	۰/۲۳۰	۰/۳۰۰
غار	۰/۵۷۰	۰/۲۴۱	۰/۱۸۹	۰/۵۷۰	۱/۰۰۰

۱۳۹۰:۷۶). از سوی دیگر، چنانچه این فعالیت و گسترش آن در مناطق روستایی بدون برنامه و مدیریت صحیح و اصولی صورت بگیرد، در بلندمدت آسیب‌ها و مخاطراتی را برای مناطق روستایی در ابعاد مختلف محیطی و انسانی در پی خواهد داشت و به این ترتیب باهدف و فلسفه اولیه خود یعنی کمک به توسعه مناطق روستایی، در تقابل و تضاد قرار خواهد گرفت. شناسایی و آینده‌نگری در رابطه با انواع مختلف و جوانب مثبت و منفی این‌گونه تغییر و تبدیل‌ها، در راستای جلوگیری از بروز و پیامدهای آثار منفی و نیز تقویت آثار مثبت آن برای جوامع میزبان، به‌ویژه در مناطق روستایی، از اهمیت و ضرورتی غیرقابل‌انکار برخوردار بوده و هرگونه اهمال و کوتاهی در این زمینه، چه‌بسا غیرقابل‌جبران خواهد بود. لذا با توجه به اهمیت این مسائل در این پژوهش به ارزیابی نگرش جامعه محلی پیرامون مجموعه باغروود پرداخته شده است. مجموعه باغروود به‌عنوان یک مجموعه گردشگری سابقه نسبتاً طولانی در جذب گردشگران دارد. بنابراین، سنجش و ارزیابی نگرش جامعه محلی به اثرات و پیامدهای این مجموعه، با توجه به تجربه‌ای که طی این سالیان اندوخته‌اند تا اندازه زیادی بازنمایانده واقعیت‌ها خواهد بود. نتایج مطالعه حاضر، مبتنی بر پیمایش میدانی و حضور در محل، نشان داد از نگاه جامعه محلی، این مجموعه تأثیر کمی در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی و زیست محیطی زیستی بر روستاها داشته است و روستاها در حوزه‌های مختلف محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، از مجموعه باغروود به گونه‌ها و شدت‌های متفاوتی تأثیر پذیرفته‌اند. تأثیرات مثبتی که این مجموعه در روستاهای پیرامون در ابعاد و زمینه‌های مختلف می‌تواند داشته باشد بسیار محدود است و این مجموعه به‌صورت کاملاً مستقل از روستاهای اطراف اداره می‌شود. همچنین نتایج روش ویکور بیانگر آن است که بیشترین تأثیرات مجموعه باغروود بر روی روستاهای دربهشت و رود است. به این ترتیب، اگرچه

شکل‌گیری و توسعه مجموعه گردشگری باغروود اقدام مفیدی در راستای گردشگری به حساب می‌آید، اما باید به تأثیراتی هم که در روستاهای اطراف دارد و فرصت‌هایی که می‌تواند ایجاد کند توجه نمود. با توجه به اهمیت به‌مراتب بیشتر این حوزه‌ها، بی‌توجهی به این امر نه تنها پایداری گردشگری را در این مجموعه باغروود ناممکن می‌کند، بلکه به کلیت پایداری توسعه روستاها در بلندمدت هم می‌تواند لطمه وارد می‌کند لذا با توجه به نرخ بالای بیکاری روستاهای حومه مجموعه که ناشی از ضعف اقتصادی منطقه و نیز ساختار سنی جوان آن است، مجموعه باغروود به‌عنوان یک کارکرد جدید جهت توسعه گردشگری با توجه به وجود جاذبه‌های فرهنگی و طبیعی می‌تواند در صورت سرمایه‌گذاری، موجب ایجاد فرصت‌های شغلی، تعادل نسبی در توزیع درآمد و به‌کارگیری مردم محلی، جذب بیشتر گردشگران، افزایش درآمد روستاییان و ایجاد اشتغال پایدار در منطقه مورد مطالعه گردد. لذا اصلاح شیوه‌های مدیریتی، برنامه‌ریزی صحیح در راستای اصول توسعه پایدار گردشگری، برنامه‌ریزی مشارکتی و توجه به استفاده و مشارکت مردم محلی، زمینه‌سازی برای ایجاد بازار مناسب برای تولیدات باغی، گیاهان دارویی فراوان و گسترش خدمات رفاهی و زیربنایی مجموعه از راه توسعه گردشگری، می‌تواند نقش مهمی در کاهش عدم تعادل شاخص‌های توسعه در هر یک از ابعاد اقتصادی - اجتماعی و زیست‌محیطی در روستاهای پیرامون داشته باشد. پس می‌توان گفت، نتایج حاصل از این پژوهش با نتایج پژوهش‌های تاپاکارکی (۲۰۱۶)، گارسیا و همکاران (۲۰۱۵)، بلسیک و همکاران (۲۰۱۴)، ذال و همکاران (۱۳۹۵) و رحمانی فیروزجاه و همکاران (۱۳۹۴) مطابقت دارد و آن‌ها را تأیید می‌کند.

منابع

عنا بستانی، زهرا، عنا بستانی، علی اکبر و آریتا رجبی. ۱۳۹۳. "تحلیل نقش گردشگری مذهبی در توسعه سکونتگاه‌های روستایی؛ مطالعه موردی: روستای نوده انقلاب از شهرستان خوشاب". اولین همایش بین‌المللی علمی راهبردی توسعه گردشگری جمهوری اسلامی ایران، چالش‌ها و چشم‌اندازها. پژوهشکده گردشگری جهاد دانشگاهی مشهد، ایران.

قنبری، سیروس، قاسمی، مریم و مرضیه پورجوپاری. ۱۳۹۵. "بررسی اثرات گردشگری بر توسعه روستایی از دیدگاه جامعه میزبان"، مجله آمایش جغرافیایی فضا. ۳(۹). صص ۴۴-۱۹.

کدیور، علی اصغر و مهدی سقایی. ۱۳۸۷. "ساماندهی گردشگری در تفرجگاه‌های پیرامون شهری مطالعه موردی: دره اخلمد". فصلنامه تحقیقات جغرافیایی. شماره ۸۳.

مرید سادات، پگاه و محدثه ساعی‌نیا. ۱۳۹۶. "جایگاه گردشگری در توسعه پایدار روستایی مطالعه موردی: روستای مصر، شهرستان خور و بیابانک"، فصلنامه توسعه پایدار محیط جغرافیایی، ۱(۲)، صص ۸۳-۹۵.

موحد، علی، امان پور، سعید و رضا زارعی. ۱۳۹۱. "ارزیابی تفرجگاه‌های گردشگری پیرامون کلانشهر تا با استفاده از تلفیق مدل SWOT و AHP: مطالعه موردی: تفرجگاه‌های گردشگری ما آقا". مطالعات و پژوهش‌های شهری - منطقه‌ای. ۴(۱۵). صص ۷۴-۵۳.

Blešić, I. Pivac, T. Besermenji, S. Ivkov-Džigurski, A. & Košić, K. 2014. Residents' attitudes and perception towards tourism development: a case study of rural tourism in dragacevo". serbia. Eastern European Countryside. Vol.20. NO.3.PP. 151-165.

Elliott, J, 1997. Tourism: Politics and Public sector management. London: Routledge.

Garcia, F. A. Vázquez, A. B. & Macías, R. C. 2015. "Resident's attitudes towards the impacts of tourism". Tourism Management Perspectives. VOL.13.PP. 33-40.

احمدی، علی رضا، آجیلی، عبدالعظیم، فروزانی، معصومه و مسعود یزدان پناه. ۱۳۹۴. "عوامل مؤثر بر رضایتمندی و حمایت ساکنان مناطق روستایی از گردشگری". دو فصلنامه مطالعات اجتماعی گردشگری. ۳(۶). صص ۸۶-۶۱.

افراخته، حسن و بهرام علی خدائی. ۱۳۹۰. "ساماندهی گردشگری در تفرجگاه‌های پیرا شهری هماهنگ با ظرفیت تحمل محیطی". نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی. ۱۷(۲۰). صص ۸۸-۶۹.

امینی، عباس، بختی، سمیرا و فرهاد باباجمالی. ۱۳۹۴. "ارزیابی نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق روستایی". فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری. ۱۰(۳۰)، صص ۱۰۶-۷۷.

انوری، محمود رضا، بلوچی، عثمان و ابراهیم هاشم زهی. ۱۳۹۱. "نقش محوری گردشگری روستایی در توسعه نواحی روستایی مطالعه موردی: روستاهای ناحیه تفتان، شهرستان خاش". مطالعات جغرافیایی مناطق خشک. ۳(۹ و ۱۰). صص ۸۶-۶۷.

رحمانی فیروزجاه، علی، رضایی پاشا، صدیقه و مرتضی مهر علی تبار فیروزجایی. ۱۳۹۴. "اثرات و پیامدهای زیست‌محیطی گردشگری در نواحی روستایی". فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی- فرهنگی. ۴(۲). صص ۱۴۳-۱۲۵.

زال، محمدحسن، تبریزی، نازنین و مرتضی مهر علی تبار فیروزجایی. ۱۳۹۵. "اثرات گردشگری مذهبی بر فضاهاى روستایی"، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۵(۱)، صص ۱۰۲-۸۳.

علی بیگی، جواد و یارمحمد قاسمی. ۱۳۹۵. "تأثیر گردشگری مذهبی بر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی خانوارهای روستایی"، دو فصلنامه مطالعات اجتماعی گردشگری. ۳(۶). صص ۱۱۶-۸۷.

- Sroyetch, S. 2016. "The mutual gaze: Host and guest perceptions of socio-cultural impacts of backpacker tourism: A case study of the Yasawa Islands, Fiji". *Journal of Marine and Island Cultures*.VOL. 5. NO.2. PP. 133-144.
- Wang, S. & Xu, H. 2015. "Influence of place-based senses of distinctiveness, continuity, self-esteem and self-efficacy on residents' attitudes toward tourism". *Tourism Management*.VOL. 47. PP. 241-250.
- Ghanian, M. Ghoochani, O. M. & Crotts, J. C. 2014. "An application of European Performance Satisfaction Index towards rural tourism: The case of western Iran". *Tourism Management Perspectives*.VOL. 11. PP. 77-82.
- Kariminia, S. Ahmad, S. S. Hashim, R. & Ismail, Z. 2013. "Environmental consequences of Antarctic tourism from a global perspective". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*.VOL. 105. PP. 781-791.
- Karki, S. T. & Hubacek, K.2015. "Developing a conceptual framework for the attitude-intention-behaviour links driving illegal resource extraction in Bardia National Park, Nepal". *Ecological economics*.VOL. 117. PP. 129-139.
- Leonidou, L. C. Coudounaris, D. N. Kvasova, O. & Christodoulides, P. 2015. "Drivers and outcomes of green tourist attitudes and behaviour: sociodemographic moderating effects". *Psychology & Marketing*.VOL. 32. NO.6. PP.635-650.
- Milenkovska, V,2011. Contemporary tendencies in the Tourism Operation.University of Tourism and Management Skopje (UTMS), *Journal of Economics*, Vol 8. Pp. 37-50.
- Monterrubio, C. Osorio, M. & Benítez, J. 2018. "Comparing enclave tourism's socioeconomic impacts: A dependency theory approach to three state-planned resorts in Mexico". *Journal of destination marketing & management*.VOL. 8. PP. 412-422.
- Nunkoo, R. 2016. Toward a more comprehensive use of social exchange theory to study residents' attitudes to tourism". *Procedia Economics and Finance*.VOL. 39. PP. 588-596.
- Nunkoo, R. & Gursoy, D. 2012. "Residents' support for tourism: an identity perspective". *Annals of Tourism Research*. VOL. 39.NO.1.PP. 243-268.
- Ouyang, Z. Gursoy, D. Sharma, B. 2017. "Role of trust, emotions and event attachment on residents' attitudes toward tourism". *Tourism Management*.VOL. 63. PP. 426- 438.
- Sharpley, R...2014. "Host perceptions of tourism: A review of the research". *Tourism Management*.VOL. 42. PP. 37-49.